

BABOS KRISZTINA – LEHMANN MAGDOLNA – LUKÁCSI ZOLTÁN – MÁRCZ RÓBERT –
MATULAINÉ DÖMÖK SZILVIA – SOPRONI ZSUZSANNA – GRÓF SZILVIA

Új tendenciák az akkreditált nyelvvizsgáztatásban 2018–2023 között

---

Kivonat:

A magyarországi államilag elismert (akkreditált) nyelvvizsgáztatásban az elmúlt öt évben jelentős változások történtek. Tanulmányunkban áttekintjük a jogszabályi változásokat és nyelvpolitikai döntéseket, amelyek már 2022-ban éreztették hatásukat, bemutatjuk a számítógépes vizsgaformátum megjelenésével kapcsolatos tényezőket. Kutatási kérdéseink arra irányultak, hogy a számítógépes vizsga, a gazdasági változások és a nyelvpolitikai döntések hatására milyen tendenciák mentén rendeződtek át a nyelvvizsgáztatás viszonyai és a vizsgaközpont-vezetők szerint mit tartogat a vizsgázók, vizsgáztatók és vizsgaközpontok számára a jövő. A kutatás résztvevői a Magyarországon 2018–2022 között akkreditált nyelvvizsgát tett vizsgázók és négy számítógépes vizsgát is meghirdető központ vezetői voltak. Az adatgyűjtés a NYAK közhiteles nyilvántartásának statisztikai elemzésével, valamint két félig strukturált interjúval történt. Az adatok alapján a változásoknak köszönhetően homályos jövőkép bontakozik ki, a nyelvvizsgáztatás fókusza pedig egyre inkább a középiskolás korosztályra helyeződik át.

Kulcsszavak: nyelvvizsga, akkreditált, változások, számítógépes vizsgaformátum, életkor

---

1 Bevezetés

1.1 Nyelvpolitikai döntések és jogszabályok

Az államilag akkreditált nyelvvizsgákat általános közérdeklődés övezte az elmúlt évtizedekben a nyelvvizsgák felsőoktatásban betöltött szerepe miatt (Nikolov, 2011). A felvételi pontszámok alakulását jelentősen befolyásolta a nyelvvizsgákra szerethető pontok száma, valamint a diplomaszerezés feltétele is a nyelvvizsgához kötődött. A nyelvvizsgáztatás rendszere azonban az elmúlt években jelentős változásokon ment keresztül. Amikor az állami nyelvvizsga, a „Rigó utca monopóliuma” 2000-ben megszűnt, új időszámítás kezdődött (Kiszely, 2022, p. 26). A helyette bevezetett akkreditált nyelvvizsgáztatás jogszabályi kereteit 2008 óta a többször módosított 137/2008. (V. 16.) számú Kormányrendelet az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról és a külföldön kiállított, idegennyelvtudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról biztosítja. A kormányrendelet betartatása és a vizsgaközpontok transzparens működési minőségének biztosítása és felügyelete az Oktatási Hivatal (OH) Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztály (NYAK) és a Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület (NYAT) feladata, a jogszabályt kiegészíti az akkreditációhoz benyújtandó dokumentumok leírását, továbbá

a nyelvtudásmérés módszertani útmutatóját tartalmazó Akkreditációs kézikönyv (a továbbiakban: AK).

A nyelvtudás mérésére és dokumentálására kettős rendszer alakult ki: az ingyenesen lehető két szintű nyelvi érettségi és a piaci alapon működő, államilag akkreditált nyelvvizsgák rendszere (Nikolov, 2011). A nyelvi érettségi és az akkreditált nyelvvizsgák szerepét a 100/1997. (VI.13.) Kormányrendelet 233/2004. (VIII./6.) számú módosítása állította párhuzamba, mely szerint az idegen nyelvi emelt szintű érettségien elért legalább 60%-os teljesítmény államilag elismert, B2-es szintű, komplex típusú nyelvvizsga bizonyítvánnyal egyenértékű. Ez Fekete és Csépes (2018) szerint nem csupán a köz- és felsőoktatás és a munkaerőpiac szorosabb összefonódását jelentette, hanem a magyar közoktatási rendszerben tanulók és családjuk pénzügyi terheit is csökkentette. Érvényben maradt ugyanakkor a 503/2017. számú Kormányrendelet, mely szerint 2018. január 1-től a 35 év alatti korosztály számára egy, az első sikeresen teljesített akkreditált komplex nyelvvizsga díját az állam visszatéríti, és ugyanez vonatkozik a középiskolai tanulmányokon túl letett emelt szintű érettségi térítésére is. A felvételi pontszámok számításának módja, a nyelvvizsgáért szerezhető magasabb többletpontszám Nikolov (2011) szerint a nyelvtanulókat az érettségi helyett a nyelvvizsgák felé terelte. Mindez nagyban hozzájárult ahhoz is, hogy a nyelvtanulás fő céljaként a hazai nyelvtanulók a sikeres nyelvi vizsgát tekinték.

A nyelvvizsga bizonyítvány értéknovekedését garantálta volna az az új felsőoktatási stratégia is (Fekete & Csépes, 2018), amely értelmében a B2-es szintű, komplex típusú nyelvvizsga a felsőoktatás bemeneti követelményeként jelent volna meg 2020-tól (eduline.hu). A tervezett intézkedés azonban az Oktatási jogok biztosának 2018. évi beszámolója (OJBIT 2018) szerint több hallgatói csoport esetében jogsérelem veszélyét valószínűsítette és ezt jelezte is a szakterületért felelős oktatási államtitkárnak (605/2018/OJBIT). A kérdéskörrel kapcsolatos rendelkezéseket a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet módosításáról szóló 335/2014. (XII. 18.) Kormányrendelet 10. § (2) bekezdése vezette volna be, amely rendelkezések 2020. január 1-jén léptek volna hatályba. Eszerint a felvételi rendelet 23. § (3) és (4) bekezdése az alábbiakról rendelkezett volna: alapképzésre, osztatlan képzésre az a jelentkező vehető fel, aki legalább B2 szintű, általános nyelvi, komplex nyelvvizsgával vagy azzal egyenértékű okirattal rendelkezik, és legalább egy emelt szintű érettségi vizsgát tett, vagy felsőfokú végzettséget tanúsító oklevéllel rendelkezik. Felhívták a figyelmet arra is, hogy a jogsérelem orvoslása érdekében sürgős döntésre volt szükség, mert a jelentkezés feltételeit, az adott évi felvételi eljárásokat legalább két évvel megelőzően kell meghatározni, nyilvánosságra hozni (457/2018/OJBIT). Ezt a tervezett intézkedést azonban 2019 novemberében véglegesen hatálytalanították.

A járványhelyzet miatt 2020-ban uralkodó bizonytalanság és ellehetetlenedett körülmények jelentősen megnehezítették a nyelvvizsgaközpontok fenntartható működését és átgondolásra készítették a vizsgaközpontok vezetőit, elsősorban a veszélyhelyzet során teendő egyes, a felsőoktatási intézményeket és a hallgatókat érintő intézkedésekről szóló 101/2020. (IV. 10.) Kormányrendelet, majd a védelmi intézkedések meghosszabbításáról szóló 143/2021. (III.27.) és a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának első fokozatáról szóló a 144/2021. (III.27.) Kormányrendelet némely – a nyelvvizsgák körülményeivel összefüggő – rendelkezésének következményeként.

Mindenki, aki 2020. augusztus 31-ig sikeres záróvizsgát tett, mentesült az oklevél kiadásának előfeltételül előírt nyelvvizsga letételének kötelezettsége alól a 101/2020 (IV.10) rendelet 6.§ szerint. A 9.§ (1) A 8. § (1) bekezdése szerinti idegen nyelvből tett részvizsga eredményéről kiállított nyelvvizsga bizonyítvány a 2020. évi általános felvételi eljárásban a) középfokú (B2) szintű részvizsga esetén a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet 20. § (1) bekezdés a) pontjában, b) felsőfokú (C1) szintű részvizsga esetén a 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet 20. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott többletpontra jogosult, amennyiben a jelentkező a részvizsgát a 2019-2020. tanévben szerezte meg. A koronavírus-járvány miatt ily módon elrendelt nyelvvizsga-amnesztia alatt az egyetemek több mint 110 ezer nyelvvizsga hiányában „beragadt” oklevelet állítottak ki, majd 2021-ben az újabb amnesztia alatt ismét körülbelül 25 ezer nyelvvizsga nélküli diplomát adtak át (eduline.hu).

Ez a folyamat nem zárult le 2022-ben: a Magyar Közlöny 2022. évi 145. számában megjelent a 339/2022. (IX. 7.) számú Kormányrendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) számú Kormányrendelet módosításáról, melynek a 13.§-a tartalmaz nyelvvizsgával kapcsolatos kitétel. Majd 2022 decemberében a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény (Nftv.) a következő 49/A. §-sal egészült ki:

„A felsőoktatási intézmény gondoskodik az adott szakon szerezhető szakképzettség gyakorlásához szükséges idegen szaknyelvi ismeretek oktatásáról, a tanterv részeként biztosítja a feltételeket ahhoz, hogy a hallgató megszerezhesse a tantervben meghatározott, az adott szakon szerezhető szakképzettség gyakorlásához szükséges idegen szaknyelvi ismereteket. A felsőoktatási intézmény a tantervben foglaltak szerint biztosítja a tudásmérés lehetőségét a hallgató részére és értékeli az idegen szaknyelvi ismeretek megszerzését. A felsőoktatási intézmény a tantervben meghatározhat az idegen szaknyelvi ismeretként elfogadható államilag elismert nyelvvizsgát vagy más nyelvtudásmérést.”

Mindezek hatására volt olyan nyelvvizsgaközpont, amely már 2022-ben az akkreditáció megszüntetése mellett döntött. A Budapesti Corvinus Egyetem nyelvvizsgaközpontja 2022 augusztusában, az TIT-iXam szeptemberben nem nyújtotta be akkreditáció megújításra irányuló kérelmét. 2022. szeptember 25-én a Nyelvtudásmérők Egyesülete (Nyelvtudásmérők, 2022) állásfoglalásban rögzítette, hogy a tervezett változtatásoknak hosszú távú negatív hatásai lehetnek. A legfontosabb érvként említik azt, hogy a hallgatók nyelvtanulási motivációja csökkenhet, valamint, hogy romolhat az ezután akkreditált nyelvvizsga nélküli, vagyis összehasonlítható, hiteles mérés nélkül ellenőrizetlen szintű nyelvi kompetenciákkal bíró hallgatók helyzete a munkaerőpiacon. Hangsúlyozták azt is, hogy a középiskolások nem lesznek érdekeltek abban, hogy intenzíven tanulják a nyelveket, ha az egyetemek nem adnak érte pluszpontot, az egyetemre bekerülők pedig, ha az egyetem úgy dönt, semmilyen igazolást nem kapnak arról, hogy milyen idegen nyelvi készségekkel rendelkeznek. Az Egyesület az egész tervezet visszavonását és újragondolását javasolta, szakmai szervezetekkel egyeztetve, kellő nyelvpolitikai megalapozottsággal. Javaslatuk egy olyan kompromisszum volt, hogy az egyetemek ne egységesen döntsenek minden nyelvvizsga-követelmény eltörléséről, hanem differenciálják szakterületek és szintek szerint a követelményeket.

Ezt követően 2022. november 4-én tették közzé (felvi.hu), hogy mire lehet többletpontot kapni a felvételi eljárás során. Egy magyarországi egyetem nem vette figyelembe ezt a lehetőséget, és nem ajánlott többletpontot nyelvtudást igazoló okirat ellenében, 2023. nyár végére pedig az egyetemek rendelkeztek arról, hogy milyen nyelvi kimeneti követelményt írnak elő hallgatóik számára, de nem differenciálták azokat. Piaci oldalról Rozgonyi Zoltán, az Euroexam International Nyelvvizsgaközpont tulajdonosa és a Nyelvtudásért Egyesület elnöke szerint („Az egyetemek elkezdtek helyre tenni azt, amit az állami szabályozás az elmúlt évtizedekben összekuszált”, 2023). Kifejtette, hogy véleménye szerint az egyetemek tesznek majd rendet a nyelvvizsgák terén. Mindez azonban ellentmond az elmúlt 20 év folyamatainak, amelyek a nyelvvizsgaközpontok szabályszerű, biztonságos működését és az akkreditált nyelvvizsgák minőségének transzparenciáját garantálták.

Nem hagyható figyelmen kívül a gazdasági és energiaár-válságnak a vizsgaközpontok fenntartható működésére gyakorolt hatása sem, a következmények jelenleg beláthatatlanok, a hosszú távú hatások a jövőben lesznek csak kimutathatók. A szabályozási keretrendszer folyamatos fejlesztése, finomhangolása, a vizsgázói igények változása, valamint a technológia és a szolgáltatási rendszerek állandó fejlődése, az új kezdeményezések és együttműködések is azt tükrözik, hogy az államilag elismert nyelvvizsgáztatás terén a szakma szükségszerűen jelen van, és reagál a folyamatosan változó kihívásokra.

1.2 A számítógépes vizsgaformátum megjelenése

A fenti nyelvpolitikai döntésekkel párhuzamosan, a gazdasági változások miatt is releváns költséghatékonyság elve mellett a számítógépes vizsgaformátum megjelenése is szerepet játszott a magyarországi akkreditált nyelvvizsgáztatás viszonyainak átrendeződésében. A számítógépes formátum bevezetésével egy nagyon erős üzleti érdek is megjelent a nyelvvizsgáztatásban (Dávid, 2020), mert a gépi értékelés sokkal gyorsabb és olcsóbb tesztelést tesz lehetővé, mint a humán értékelés. Konklúziójában Dávid (2020) megfogalmazta, hogy a tesztelés történetének eddigi három szakasza után, amit Spolsky (1976, idézi Dávid 2020) nyomán Morrow (1979, idézi Dávid 2020) Édenkertnek, Siralomvölgynek és Az ígéret földjének nevezett, a negyedik etap már a Költséghatékony nyelvi tesztelés korszaka lehet.

A nyelvvizsgák magyarországi piacán a 2002. április 22-én akkreditált LEXINFO informatikai szaknyelvi vizsgarendszer tekinthető a számítógéppel támogatott vizsgáztatás előfutárának. A vizsgarendszer a beszédértés és beszédképesség mérését támogatta géppel, működtetői már dolgoztak a többi készség számítógépes formátummá történő átalakításán, amikor a fenntartó a vizsgaközpont megszüntetése mellett döntött, és 2017. július 1-től az akkreditáció visszavonását kérte. 2012 decemberében érkezett az első részben számítógépes formátumú – egynyelvű általános angol és német nyelv vizsgáztatására – irányuló kérelem az Oktatási Hivatalba. A NYAK és a NYAT akkoriban nem támogatta a vizsgaközpont és vizsgarendszere akkreditációját, de már ez a kísérlet is megbeszélések tárgyává tette a számítógépes vizsgák létjogosultságát a papírformátumú vizsgák mellett. Az AK ezért már 2014-ben tartalmazott számítógépes vizsgákkal kapcsolatos szabályozást. A szakértők és a vizsgaközpontok

bevonásával elindult, több éven át tartó közös gondolkodás eredményeként 2019-ben megjelent az AK-ban a számítógépes nyelvvizsgáztatás minimum követelményeit rögzítő fejezet. A 2019. év tapasztalatai azt mutatták, hogy ezek az alapelvek megfelelő kiindulási alapot biztosítottak és az adott pillanatig jól áttekinthetővé tették a számítógépes vizsgák működési feltételeinek megítélését. Ezt követően először 2019. január 23-án érkezett új, számítógépes formátumú, egynyelvű, általános, A2, B1, B2 és C1 szintű angol és német nyelvtudás mérésére irányuló vizsgarendszer akkreditációját kérelmező beadvány a Hivatalba. Majd 2019-ben több vizsgaközpont kezdeményezett számítógépes formátummal történő kiegészítéssel, vagy számítógépes formátumú alakítással kapcsolatos fejlesztést, illetve jelezte ilyen irányú fejlesztésre vonatkozó terveit.

A géppel történő, vagy géppel támogatott vizsgáztatás és értékelés jogszabályi keretek közé illesztése folyamatos kihívást jelentett. A technikai háttér és az elektronikus eszközök sokoldalú vizsgáztatási szituációban elképzelhető alkalmazása fókuszba került és komplex szakmai megközelítést igényelt, új irányvonalakat szabva a szabályozás átgondolásában. Ez a hosszú, alapos mérlegelés tárgyát képező, kis lépésekből felépülő folyamat 2020 tavaszán, a pandémia idején felgyorsult, és egész éven átívelő, rövid határidejű döntések sorozatával folytatódott. A számítógépes vizsgaformátum a 2021. január 1-től hatályos AK-ban körültekintő, teljességre törekvő előírásokkal vált a magyarországi nyelvvizsgáztatásban a papíralapú nyelvvizsgákkal párhuzamosan elfogadott – már az anyakönyvekben is követhetően feltüntetett – vizsgaformátummá, amely lebonyolítását tekintve az akkreditált vizsgahelyen történő vizsgáztatás mellett lehetőséget biztosít egyedileg nem akkreditált vizsgahelyszínen történő (online) nyelvvizsga és akkreditált vizsgahelyen, papíralapú vizsgáztatásra akkreditált teremben, a hatályos előírásokhoz illeszkedő körülmények között szervezett sajátgépes nyelvvizsga lebonyolítására is.

2. A kutatás módszertana

2.1 Kutatási kérdések

Empirikus kutatásunkban a fenti áttekintés alapján arra kerestük a választ, hogy

1. milyen tendenciák mentén rendeződtek át a magyarországi akkreditált nyelvvizsgáztatás viszonyai 2018-2022 között, és
2. a nyelvvizsgaközpont-vezetők szerint mit tartogathat a jövő az államilag elismert nyelvvizsgáztatás résztvevői, a vizsgázók, vizsgáztatók és vizsgaközpontok számára.

2.2 Adatgyűjtő eszközök és eljárások

Kutatásunkhoz az Oktatási Hivatal rendelkezésünkre bocsátotta a 2018 és 2022 közötti összes vizsgaeseményről rögzített adatot a közhiteles nyilvántartásból. Az egyes esetek egy-egy vizsgázó adott vizsgaidőszakban tett nyelvvizsgájának minden felvett jellemzőjét tartalmazták. Ennek megfelelően az ismétlő vizsgázók – tehát a sikertelenség miatt újra próbálkozó, a szintváltók, és nyelvváltók – több esetként jelentek meg az adatbázisban. A kutatásban a vizsgázók számára anonimitást biztosítottunk, így az

érzékeny személyes adatokra nem volt szükségünk. Az adatbázisunkban a következő változókkal dolgoztunk: (a) a vizsgaesemény kódja; (b) a vizsgázó születési éve; (c) a vizsgázó életkora; (d) a nyelvvizsga dátuma; (e) a vizsgázó neme; (f) a vizsga nyelve; (g) a vizsga szintje; (h) a vizsga fajtája; (i) a vizsga típusa; (j) a vizsga formátuma; (k) a vizsgahely; (l) a vizsgahelyszín; (m) a beszédértés vizsgarész eredménye; (n) a beszédkézség vizsgarész eredménye; (o) az íráskészség vizsgarész eredménye; (p) az olvasáskészség vizsgarész eredménye; (q) a beszédértés vizsgarész sikeressége; (r) a beszédkézség vizsgarész sikeressége; (s) az íráskészség vizsgarész sikeressége; (t) az olvasáskészség vizsgarész sikeressége; (u) a vizsgaközpont; (v) a vizsgarendszer; (w) a szóbeli eredmény; (x) az írásbeli eredmény; (y) a szóbeli sikeresség; (z) az írásbeli sikeresség; (aa) komplex eredmény; és (ab) komplex sikeresség. A nyers adatbázis 493.301 adatpontot tartalmazott. Adminisztratív hiba miatt ezek közül kizártunk 5 esetet, így a kutatás hasznos adatbázisa 493.296 nyelvvizsga bejegyzést foglalt magában.

A leíró statisztikai eljárásokban a 137/2008. (V. 16.) Kormányrendelet fogalmai szerint csoportosítottuk az adatokat. Ezek során vizsgáltuk (a) az évenkénti átlagokat és a nagyátlagot; (b) a szórást; (c) a létszámokat; (d) populációs és csoport arányokat; illetve (e) sorrendet vagy rangsort. A következtető statisztikai próbák során (a) varianciaanalízist és (b) független mintás t-próbát alkalmaztunk a különbségek feltárására.

A négy legnagyobb vizsgázói létszámmal és számítógépes formátumban vizsgáztató vizsgaközpont vezetőinek véleményét két félig-strukturált interjúval történő adatgyűjtés során térképeztük fel. Az adatgyűjtés célja az volt, hogy a közhiteles nyilvántartásból nyert kvantitatív adatokat kvalitatív adatokkal kiegészítve átfogóbb és árnyaltabb képet kaphassunk a kutatási kérdéseinkre. A félig-strukturált interjú sajátossága, hogy az előre megfogalmazott kérdéseket minden interjúalanyunk egyformán feltesszük, biztosítva az adatok összehasonlíthatóságát, ugyanakkor lehetőséget nyújt további kérdésekkel elmélyülni egy-egy egyedileg felmerülő témában. Az első adatgyűjtés során a mellékletben megtalálható tíz interjúkérdés öt fő téma köré rendeződött: (1) a számítógépes formátum bevezetésének okai; (2) a számítógépes formátumot választó populáció sajátosságai; (3) a vizsgázók és vizsgáztatók véleménye a számítógépes formátumról a vizsgaközpont szerint; (4) a vizsgázói teljesítményben és sikerességi arányokban megfigyelt változások; valamint (5) a vizsgaközpont jövőre vonatkozó tervei. A második adatgyűjtésre másfél évvel később, 2023 októberében került sor. Ennek az újabb adatgyűjtésnek egyrészt az volt a célja, hogy megvizsgáljuk, a vizsgaközpontok 2022-ben megfogalmazott elképzeléseiből, terveiből mi valósult meg 2023 második felére, mi alakult másképp, miben látják ennek az okát és hogyan kezelték a változást. Emellett, megkérdeztük a véleményüket arról, milyen változásokkal számolnak a közeli és távolabbi jövőben a nyelvvizsgáztatás terén és milyen stratégiát terveznek követni a várható változásokkal kapcsolatban.

Az interjúk személyes jelenléttel vagy online formában történtek a vizsgaközpont-vezetőkkel, illetve megbízott képviselőikkel, előre egyeztetett időpontban és módon, 2022. május végén, valamint 2023. október elején. Az interjúkról minden esetben felvétel készült az interjúalanyok beleegyezésével, melyekről átiratot készítettünk az elemzéshez, az átiratot a résztvevők elolvasták és jóváhagyták.

3. A kutatás eredményei

3.1 Adatbázis leíró statisztika

Az államilag akkreditált nyelvvizsgákat a korábban tárgyalt 137/2008. (V. 16.) Kormányrendelet több szempont szerint csoportosítja. A közhiteles nyilvántartás követi ezt a szemléletet, így ugyanez a csoportosítás a kutatás adatbázisára is alkalmazható.

3.1.1 Életkor

A Kormányrendelet 3. § (1) szerint „nyelvvizsgára minden, a jelentkezés naptári évében 14. életévét betöltött személy jelentkezhet”, ugyanakkor a jogszabály felső korhattárról nem rendelkezik. A populáció alakulását elsősorban a nyelvvizsga megszerzésének a célja befolyásolja. A középiskolások nyelvvizsgázási hajlandóságát jellemzően a felsőoktatási felvételi eljárásban szerezhető többletpontok erősítik. A 2022. évi LIX. törvény hatályba lépése előtt az egyetemi diploma megszerzéséhez kimeneti követelményként állított nyelvvizsga kötelezettség miatt a vizsgázók másik jelentős csoportját alkották az egyetemisták. Az elmúlt évek ismétlődő nyelvvizsga-amnesztiái árnyalhatták ezt a képet, ahogy a megelőző időszak Diplomamentő programjai is.

A 2019 és 2022 közötti öt évet magában foglaló 493.296 nyelvvizsga bejegyzést tartalmazó adatbázisban a vizsgázók életkorának alakulását jól szemlélteti az évenkénti korátlag következetes csökkenése (1. táblázat).

1. táblázat

Évenkénti korátlag

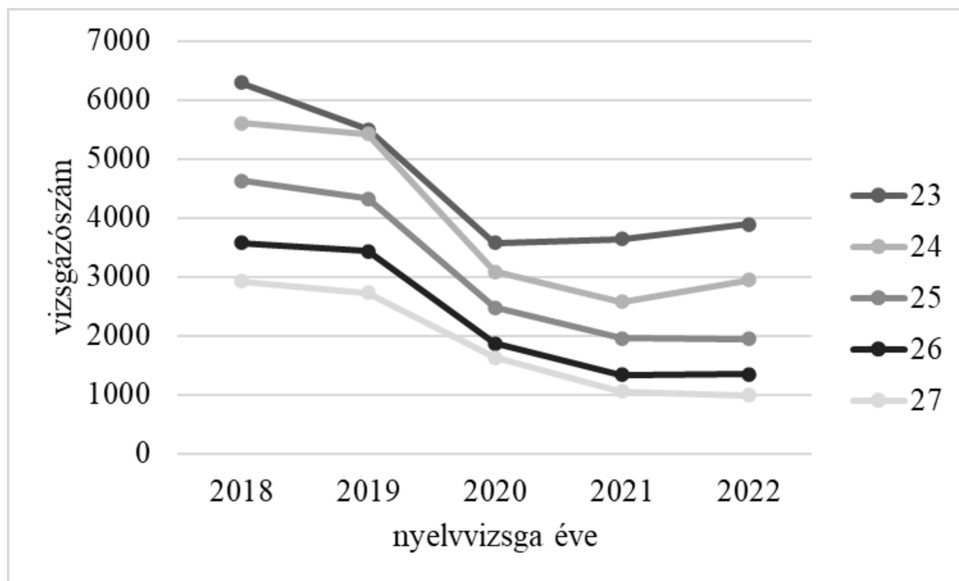
Nyelvvizsga éve	Átlag	Szórás
2018	23,30	8,056
2019	22,81	7,998
2020	22,20	7,834
2021	20,98	6,830
2022	20,78	6,784

A táblázat szerint az átlag életkor a vizsgált öt év mindegyikében csökkent. Az átlagos vizsgázó 2018-hoz képest 2022-ben 2,52 évvel volt fiatalabb. A szórások azt mutatják, hogy egyre homogénebbé, életkor szempontjából egyre inkább hasonlóvá vált a populáció az évek során.

A legnagyobb létszámú korcsoportot következetesen a 18, illetve 19 évesek alkották 72.471 (14,7%), illetve 66.769 (13,5%) fővel. Ennek a két korcsoportnak a populációs aránya az elmúlt öt évben lényegében változatlan volt. Komoly létszámcsökkenés a 23 éves és ennél idősebb korcsoportok esetében volt megfigyelhető (1. ábra).

1. ábra

A 23-27 éves közötti nyelvvizsgázók létszámának alakulása (2018-2022)

Az ábra azt a tendenciát szemlélteti, hogy míg a 23 és 27 év közötti, tehát egyetemista korú nyelvvizsgázók száma 2018 és 2019 között nem, vagy csak keveset változott, jelentős létszámcsökkenés volt megfigyelhető 2020-ra. A vizsgázószám a következő két évben nem emelkedett vissza a korábbi értékre. A csökkenés aránya az életkorról romlott, tehát a 23 éves korcsoport létszámában megfeleződött, a 27 évesek csoportja pedig a harmadára zsugorodott.

3.1.2 Fajta

A Kormányrendelet 2. § (4) a) a nyelvvizsgákat fajta szerint általános nyelvi, vagy szaknyelvi vizsgaként azonosítja. A két fajta között átmenet – a Kormányrendelet 1. számú mellékletében felsoroltakon kívül – nem lehetséges. A nyelvvizsga jegyzőkönyvek a fajtát érintő változást az életkornál megfigyeltékhez hasonlóan a 2020-as évre helyezik. Az elmúlt öt évben átlagosan minden tizedik nyelvvizsga volt szaknyelvi. 2018-ban a szaknyelvi vizsgák aránya valamivel magasabb volt (11,18%), ez esett vissza 2020-ra 9,14%-ra, majd tovább csökkent 2022-re 9,03%-ra.

A szaknyelvi vizsgák népszerűségcsökkenése háromféle reakciót váltott ki az érintett nyelvvizsgaközpontokból. Egyes vizsgaközpontok az általános nyelvvizsga irányába léptek és bővítették portfóliójukat. Mások a diverzifikáció más módját választva dolgoztak vizsgarendszereiket módosítva, bővítve, vagy – felsőoktatási intézményi keretek között – az akkreditált nyelvvizsgát helyettesítő tanszéki, intézeti vizsgákat terveztek. Végül voltak olyan vizsgaközpontok is, amelyek az akkreditáció megújítását nem kérelmezve, vagy még érvényes akkreditáció birtokában véglegesen bezárták kapuikat.

3.2.3 Típus

A Kormányrendelet 2. § (4) b) típusba rendezi az akkreditált nyelvvizsgákat. A beszédkésztség és a beszédértés mérését célzó szóbeli típusú részvizsga és az olvasáskésztséget és íráskésztséget mérő írásbeli típusú részvizsga alkotja együttesen a komplex típust. A vizsgált időszakban a komplex nyelvvizsgák az adatbázis kétharmadát adták. Változást ebben a tekintetben a 2021-es év hozott. A részvizsgák aránya 2021-ben a populáció közel negyedére csökkent (27,5%). Ezen belül nagyobb mértékű volt az írásbeli részvizsgák arányának csökkenése 2020-ról (20,5%) 2021-re (16,2%).

3.1.4 Formátum

Tűzolás nélkül állíthatjuk, hogy a hazai akkreditált nyelvvizsgáztatás forradalmi újítása volt a 2020-ban bevezetett számítógépes formátum. A Covid-19 világjárvány közepette olyan nagyműltű szolgáltatók, mint az IELTS vizsgabizonyítvány helyett online vizsgák esetén csak jelzőszámmal értékelték a vizsgázók teljesítményét. Ennek megfelelően az ilyen vizsgák értéke és felhasználhatósága is korlátozott volt, az IELTS Indicator például nem volt alkalmas a nyelvtudás igazolására az ausztrál, kanadai, és új-zélandi bevándorlási eljárásokban (Immigration and citizenship, n.a.). Ebben a nemzetközi környezetben rendelte el a Kormányrendelet 2. § (4) c) az akkreditált nyelvvizsgák formátum szerint történő azonosítását és hozta létre a papíralapú és a számítógépes nyelvvizsgát. A jogszabály szerint a számítógépes nyelvvizsga minden tekintetben azonos értékű a papíralapúval akkor is, ha a vizsgázó akkreditált vizsgahely helyett egyedileg nem akkreditált vizsgahelyszínen, tehát online, akár saját otthonában vizsgázik. A nyelvvizsgák formátum szerinti évenkénti alakulását a 2. táblázat mutatja.

2. táblázat

A nyelvvizsgák formátum szerinti évenkénti alakulása

Nyelvvizsga éve	Papíralapú	Számítógépes
2018	120.561	0
2019	122.785	1.681
2020	75.267	10.717
2021	68.500	10.648
2022	77.730	5.407

A 2. táblázat szerint a számítógépes vizsgák a világjárvány éveiben voltak a legnépszerűbbek, ekkor tudták segíteni a vizsgázókat leghatékonyabban abban, hogy a jogszabályi előírásaik szerint teljesíteni tudják nyelvvizsga-kötelezettségüket. 2021-ben az egyedi vizsgahelyen, tehát online vizsgázók száma 8.986 volt. A számítógépes formátumban nyelvvizsgázók száma 2022-re megfeleződött, ugyanakkor ebben az évben a papíralapú nyelvvizsgázók száma az előző évekhez képes megnőtt.

A komplex nyelvvizsgák aránya a számítógépes formátumban (71,1%) meghaladta papíralapúét (68,1%). Vizsgatípus tekintetében elmondható, hogy a számítógépes formátumban a szóbeli részvizsga volt a legkevésbé népszerű (8,9%). Fokozottan igaz volt ez az akkreditált vizsgahelyen tett számítógépes szóbelikre (8,0%).

Az életkor és a formátum viszonyulásában elmondható, hogy az 50 év alatti korcsoportokban 94% felett volt a papíralapú vizsgák aránya az elmúlt öt év átlagában. Az egyes évek azonban jelentős eltéréseket mutattak. A számítógépes nyelvvizsgák korcsoportonkénti arányát a 3. táblázat mutatja.

3. táblázat

A számítógépes nyelvvizsgák korcsoportonkénti aránya

Életkor	2019	2020	2021	2022
16	1,10%	9,00%	7,60%	2,90%
17	1,00%	8,70%	7,80%	2,90%
18	1,30%	10,90%	9,00%	3,90%
19	1,20%	17,10%	15,80%	5,80%
20	1,40%	18,30%	17,30%	7,90%
21	1,20%	13,20%	16,70%	8,10%
22	1,00%	11,40%	18,60%	9,90%
23	1,70%	11,30%	20,00%	11,30%
24	1,70%	11,50%	21,40%	13,50%
25	1,50%	12,50%	21,50%	15,20%
26	1,50%	12,60%	23,10%	11,80%

A 3. táblázat szerint 2019-ben a számítógépes formátumot az egyes korosztályok hasonló arányban választották. A lezárások alatt 2020-ban a 19 és 20 évesek között volt a legnépszerűbb. Ezt követően viszont az elmúlt két évben elsősorban egyetemisták tettek számítógépes nyelvvizsgát.

Az akkreditált vizsgateremben, illetve az egyedileg nem akkreditált vizsgahelyszínen lefolytatott nyelvvizsgák megoszlását a 4. táblázat mutatja.

4. táblázat

Vizsgateremben és egyedi vizsgahelyszínen lefolytatott vizsgák megoszlása

Nyelvvizsga éve	Vizsgaterem	Egyedi vizsgahelyszín
2018	0	0
2019	1.681	0
2020	9.616	1.101
2021	1.662	8.986
2022	2.088	3.107
összesen	15.047	13.194

A 4. táblázat szerint a számítógépes formátumban a nyelvvizsgák többsége vizsgateremben zajlott. Ez az összkép azonban radikálisan megváltozott az egyedileg nem akkreditált vizsgahelyszínen lefolytatott online vizsgák megjelenésével. A technikai háttér kialakítása, a vizsgázók és vizsgáztatók képzése, és egyéb háttérmunkálatok

után, illetve a pandémia miatt elrendelt teljes lezárások feloldását követően 2021-re már az online vizsgák váltak népszerűbbé.

A számítógépes formátum vizsgahely, illetve egyedi vizsgahelyszín szerinti korosztályos bontása azt mutatta, hogy az online nyelvvizsgák minden korcsoportban népszerűbbek voltak a tantermi számítógépes vizsgáknál.

3.1.5 Nyelv

A nyelvvizsgázás okaiban és a vizsgázók céljaiban bekövetkező változások hatottak a vizsganyelvek népszerűségére is. Az angol nyelv megingathatatlan egyeduralma mellett a német nyelv második helyezése is állandó volt az elmúlt öt évben. A többi helyen viszont radikális változások álltak be az elmúlt öt évben (5. táblázat).

5. táblázat

A vizsganyelvek népszerűsége

Nyelvvisz- ga éve	1.	2.	3.	4.	5.
2018	angol (89.255)	német (22.442)	eszperan- tó (2.091)	cigány - lovári (1.641)	francia (1.447)
2019	angol (94.144)	német (21.926)	eszperan- tó (1.861)	cigány - lovári (1.412)	francia (1.403)
2020	angol (65.531)	német (15.402)	francia (978)	spanyol (975)	eszperan- tó (681)
2021	angol (61.499)	német (13.384)	spanyol (1.047)	francia (926)	olasz (798)
2022	angol (66.948)	német (12.309)	spanyol (769)	francia (740)	olasz (650)

Az 5. táblázat az öt legnépszerűbb vizsganyelvet mutatja az elmúlt öt évben. (Zárójelben adjuk meg a pontos vizsgázószámot). Látható, hogy az angol nyelv rendre sokszorosa volt az állandó második helyezett németnek is, a valódi aránytalanság azonban a harmadik helyezéssel vette kezdetét. Az első két vizsgált évben az angolt és a németet az eszperantó követte, majd a lovári következett, és – korábbi évek tendenciáit ismételve – a francia zárta a sort. 2020-ban ez megváltozott: az angol és a német mögé közvetlenül zárkózott fel a francia nyelv annak ellenére, hogy arányaiban és vizsgázószám tekintetében is kevesebb vizsgázót vonzott a korábbi évekhez képest. A francia nyelvet a spanyol követte, az eszperantó pedig az ötödik helyre esett vissza. 2021-ben ismét változás mutatkozott: a spanyol nyelv népszerűsége emelkedett, a francia a negyedik helyre szorult, az ötödik helyet pedig az olasz nyelv foglalta el.

A népszerűségcsökkenés arányait vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy egyes kislétszámú nyelvek gyakorlatilag vagy ténylegesen eltűntek a nyelvvizsgáztatás korábban színes palettájáról. Ezek között volt a bolgár, a beás cigány, a portugál, az ógörög, a lengyel, a ruszin, és az örmény. Az évente legalább 100 vizsgázót vonzó nyelvek kö-

zül a legnagyobb népszerűségromlást az eszperantó, a lovári cigány, a magyar mint idegen nyelv, és a szlovák mutatta. Ezek a nyelvek elveszítették korábbi vizsgázóik 50-90%-át.

3.1.6 Szint

A Kormányrendelet 2. § (6) rendelkezik az akkreditált nyelvvizsga szintjeiről. A szintek népszerűsége állandónak tekinthető az állami akkreditáció bevezetése óta, és elsősorban a nyelvvizsga felhasználhatóságával van összefüggésben. Az A2 szint kevésbé ismert és elfogadott, így nem is igazán népszerű. Ezzel szemben a B2 szintet a felhasználók ismerik, a munkáltatók és az oktatási intézmények egyaránt tisztában vannak a tartalmával, ezért népszerű. Bizonyos változás mégis megfigyelhető volt a vizsgált időszakban (6. táblázat).

6. táblázat

A nyelvvizsgák szint szerinti megoszlása

Nyelvvizsga éve	A2	B1	B2	C1
2018	0,10%	4,90%	80,90%	14,10%
2019	0,00%	4,00%	81,20%	14,70%
2020	0,00%	3,70%	77,90%	18,50%
2021	0,00%	3,20%	77,60%	19,20%
2022	0,10%	2,90%	77,60%	19,40%

A 6. táblázat a vizsgaévenkénti szintarányt mutatja be, tehát az egyes sorok az adott év vizsgázóit helyezik el egyik vagy másik szinten. Mivel az egyes évek vizsgázószáma nagyban eltért, a tendenciákat a közölt arányok hatékonyabban látatják. A B2 szint adta minden évben a vizsgázók zömét. Minimális változást ez a szint is mutatott, hiszen 2019-hez képest 2022-ben 3,6% volt a csökkenés. A B1 szint iránti érdeklődés minden évben csökkent. 2020-tól kezdődően viszont a C1 szint markáns térhódítása volt megfigyelhető. A vizsgázók arányának emelkedése az öt év alatt meghaladta az 5%-ot.

3.2 Következtető statisztika

A nyelvpolitikai döntések és ezek nyelvvizsgákra gyakorolt hatásának tárgyalása után a számszaki elemzések második felében arra a kérdésre kerestük a választ, hogy változtak-e a vizsgaeredmények a nyelvvizsgán 2018 és 2022 között. Tekintettel arra, hogy számos beavatkozás tudatosan a nyelvvizsgázó populációt célozta, és ezek hatását a leíró elemzésekben a számok oldalról igazolva láttunk, a teljes adatbázist ($N = 493.296$) jelentősen szűkítettük a torzító hatások csökkentése érdekében. Ennek megfelelően a populációt szűkítettük a 19 év alatti, általános angol nyelvű, B2 szintű, komplex nyelvvizsgák jelöltjeire úgy, hogy csak a papíralapú és számítógépes akkreditációval egyaránt rendelkező vizsgarendszereket tartottuk az elemzésben ($n = 117.544$). Az eredmények helyes értelmezése a minta szűkítése mellett is igényli annak a figyelembevételét, hogy általánosságban a vizsgázó választhatja a nyelvvizsga formátumát, ez tehát nem egy ran-

dom változó. Fontos továbbá az is, hogy a vizsgált öt évben a papíralapú vizsgáztatás hol egyeduralkodó volt, hol időszakosan szünetelt, így a vizsgázónak a formátumválasztás nem mindig állt a rendelkezésére.

A 7. táblázat mutatja a vizsgált időszak sikerességi arányait és a komplex vizsgák eredményeit a kiválasztott mintán.

7. táblázat

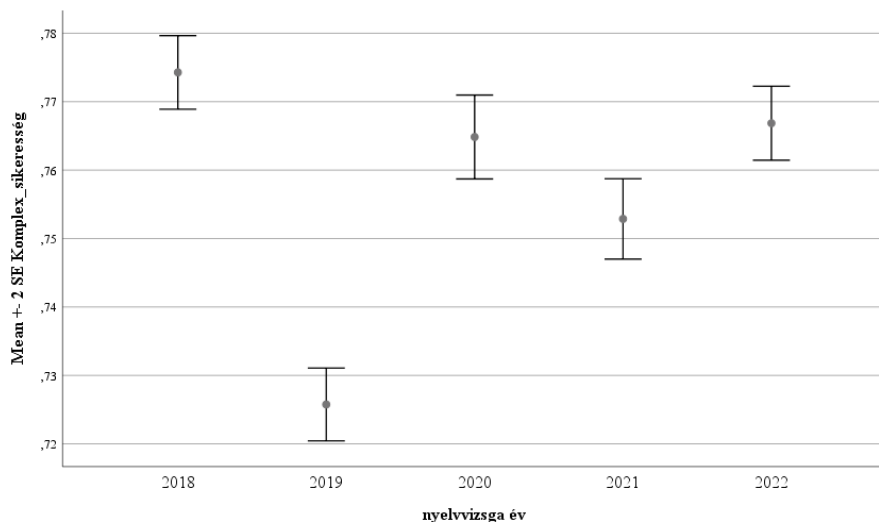
A nyelvvizsgák sikerességi arányainak és a komplex vizsgák eredményeinek megoszlása

Nyelvvizsga éve	Vizsgázószám	Sikerességi arány (SD)	Eredmény M (SD)
2018	24.158	77,42% (41,80)	68,62 (12,89)
2019	28.113	72,57% (44,61)	66,81 (13,28)
2020	19.157	76,48% (42,41)	68,21 (13,17)
2021	21.612	75,28% (43,13)	67,47 (13,34)
2022	24.504	76,68% (42,28)	66,78 (14,59)
összesen	117.544	75,56 (42,97)	67,53 (13,50)

A 7. táblázatban az évekhez rendelt vizsgázószám, a sikeresen vizsgát tettek aránya, illetve a komplex vizsgák átlagpontszáma látható (zárójelben a szórásokkal). A vizsgázószám több ezer fős eltérései mellett a sikerességi arányok és eredmények látszólag hasonlóak voltak. A sikerességi arány és az eredmény átlag nem minden esetben mozgott együtt. A 2022-ben megfigyelt legalacsonyabb eredmény például a második legmagasabb sikerességi arányt jelentette. Ennek oka az átlagoknál mélyebben, a ponttérték eloszlásban keresendő.

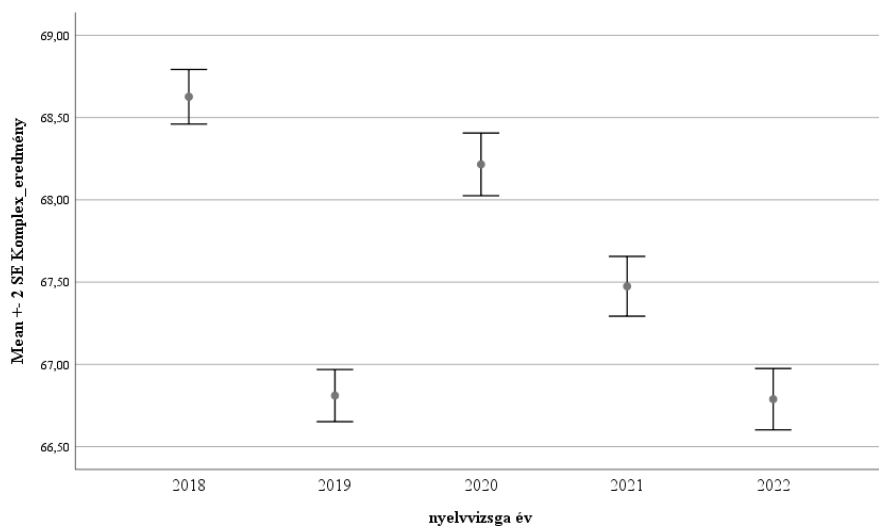
3.2.1 ANOVA

Az adatok varianciaanalízise mind a sikerességi arány, mind pedig az eredmények szempontjából eltérő nyelvtudású csoportokra utalt. A sikerességi arányban jelen lévő eltérések ($F = 52,051$ (4, 117.539), $p < 0,001$) három képességcsoportba voltak rendezhetők (2. ábra).

2. ábra*Sikerességi arányok évenként*

A 2. ábrán az évek szerinti pontbecsléseket látjuk a társított mérési hibákkal. A 2019-es év adta a legalacsonyabb sikerességi arányt. A második csoportot 2021. év vizsgázói alkották. Végül a legmagasabb sikerességű csoportot képezte 2018, 2020, és 2022.

Az eredmények tekintetében a minta négy csoportot alkotott (3. ábra).

3. ábra*Átlagpontszámok évenként*

A legalacsonyabb átlagot a 2019. és 2022. év vizsgázói hozták. Ezt követte külön csoportot alkotva rendre 2021, 2020, és végül 2018.

A vizsgálati eredmények két alapvető megállapítást engednek meg. Egyrészt a nyelvvizsgázók háttéradatak (életkor, vizsganyelv, nyelvvizsga típus és fajta) szempontjából azonos csoportjai eltérő nyelvtudást mutattak. Másrészt megállapítható, hogy a 2019. és 2021. évek nyelvvizsgázói kevésbé voltak felkészültek, mint a 2018. és 2020. év vizsgázói.

Tekintettel arra, hogy egyrészt 2018-ban a számítógépes formátum még nem létezett, másrészt 2022-ben a sikeresség és az eredmény nem volt összhangban, külön elemzés keretében vizsgáltuk a papíralapú és a számítógépes nyelvvizsgákat. Célunk volt annak a feltárása, hogy a számítógépes nyelvvizsgák megjelenése okozhatta-e az eredmények torzulását.

3.2.2 Független mintás t-próba

A kétféle formátum összehasonlítása ismételt vizsgázást igénylő modellel nem volt lehetséges, mivel az éles nyelvvizsgán vagy az egyik, vagy a másik platformon dolgozik a vizsgázó. Független mintás t-próbák sorát alkalmaztuk annak megállapítására, hogy a papíralapú és a számítógépes vizsgák eltérő végeredménnyel jártak-e.

Az első próba alkalmával a fentiekben definiált mintát nem bontottuk tovább évekre. A vizsgált időszakban a papíralapú vizsgák túlsúlya a mintában is megfigyelhető volt. A papíralapú vizsgák sikerességi arány és eredmény tekintetében is megelőzték a számítógépes formátumot (8. táblázat).

8. táblázat

A nyelvvizsgák formátum szerinti megoszlása a sikeresség tekintetében

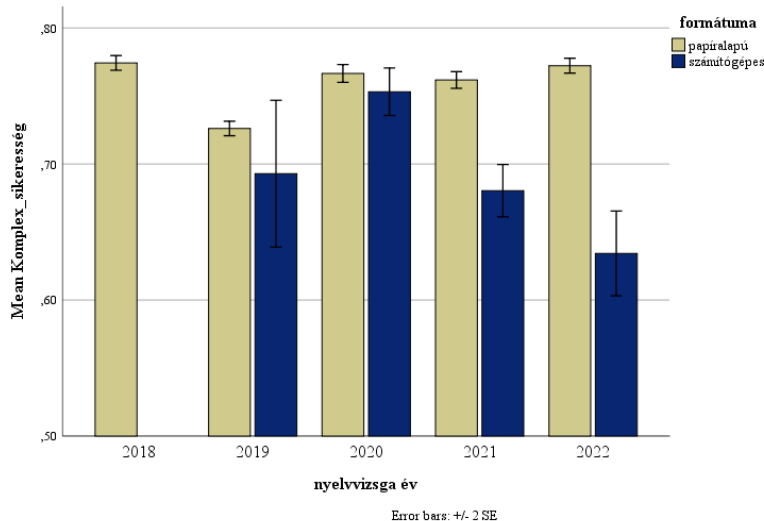
Formátum	Vizsgázószám	Sikerességi arány (SD)	Eredmény M (SD)
papíralapú	111.504	75,85% (42,79)	67,67 (13,40)
számítógépes	6.040	70,29% (45,69)	64,88 (14,96)

A 8. táblázat szerint általánosságban a papíralapú vizsgákon több vizsgázó tett sikeres nyelvvizsgát, és az eredményeik is magasabbak voltak. A két formátum közötti különbség szignifikáns volt ($t(6.625,696) = 9,226; p < 0,001$; illetve $t(6.574,687) = 14,192; p < 0,001$).

A formátumok közötti különbséget vizsgaévekre lebontva is elemeztük. Elsőként a sikerességi arányt tárgyaljuk (3. ábra).

4. ábra

Sikerességi arány formátumonként

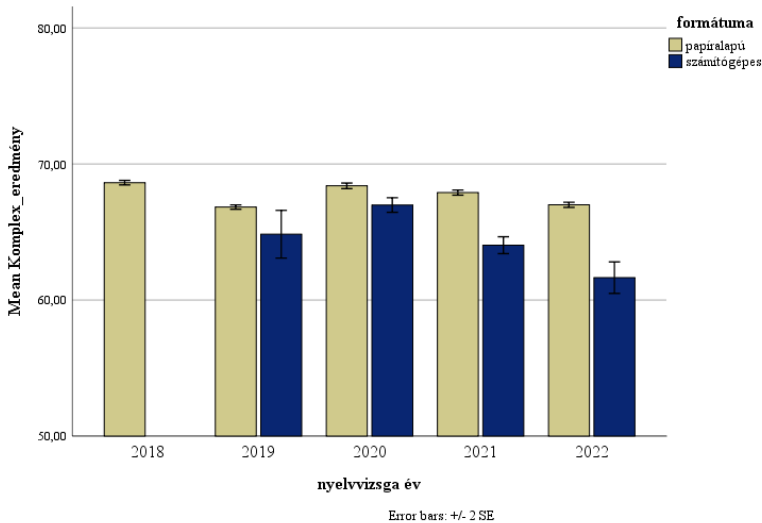

A 4. ábra a vizsgált időszak sikerességi arányát mutatja a társított mérési hibákkal. A 2018-as adatok nem tartalmaztak számítógépes nyelvvizsgát, így ott az elemzés a papíralapú nyelvvizsgákra szűkölt. Az ezt követő években az a tendencia rajzolódott ki, hogy a számítógépes formátum egymáshoz képest eltérő, de a papíralapú vizsgákkal összehasonlítva rendre alacsonyabb átlagokat mutatott. A számítógépes vizsgáztatás első két évében a hibahatárt is figyelembe véve nem volt jelentős különbség a formátum szerinti sikerességben ($t(297,756) = 1,226$; $p = 0,221$; illetve $t(3.153,050) = 1,443$; $p = 0,149$). Ezt követően viszont 2021-ben és 2022-ben a vizsgázók kimutathatóan kevésbé voltak sikeresek számítógépen, mint papíron ($t(2.856,685) = 8,064$; $p < 0,001$; illetve $t(1015,727) = 8,724$; $p < 0,001$).

Az angol B2 komplex nyelvvizsgák eredményei hasonló tendenciát mutattak (5. ábra).

5. ábra

A komplex vizsgák eredményeinek évenkénti megoszlása formátum szerint

Ahogy az 5. ábrán látható, a sikerességhez képest az egyetlen eltérés az volt, hogy a számítógépes nyelvvizsgák minden évben szignifikánsan alacsonyabb átlagokat mutattak a papíralapúakénál (2019: $t(296,820) = 2,263$; $p = 0,024$; 2020: $t(19,155) = 4,939$; $p < 0,001$; 2021: $t(2.804,723) = 11,920$; $p < 0,001$; 2022: $t(1.007,072) = 9,133$; $p < 0,001$).

A formátum szerinti összehasonlító elemzés szerint a papíralapú nyelvvizsgák magasabb átlageredmények mellett magasabb sikerességi arányt is mutattak.

3.3 A vizsgaközpontok véleményének vizsgálata

Az első interjú első két kérdése arra fókuszált, miért döntöttek a vizsgaközpontok a számítógépes formátum bevezetése mellett. A számítógépes formátum bevezetésének elsődleges okaként a pandémia rajzolódott ki a válaszokból. Egy vizsgarendszer már eleve csak számítógépes formátumban indult el még a pandémia előtt, mások kifejtették, hogy a pandémia előtt bevezetett számítógépes tantermi vizsgát fontosnak látták kiegészíteni az online vizsgáztatás lehetőségével a lezárások miatt, hogy a piaci igényekre reagálva vizsgázóikat megtarthassák. Ugyanakkor az egyik vizsgaközpont véleménye szerint „piaci/üzleti szempontból nincs indokoltsága számítógépes vizsgát nyújtani, de ez egyfajta presztizskérdés is volt”. Felmerült érvként az is, hogy a digitalizáció ma trend a fiatalok körében, és fontosnak tartották, hogy legyen számukra alternatívája a papíralapú vizsgának. Hangsúlyozták emellett a környezetvédelem fontosságát a papírfelhasználás csökkentésével, valamint a gyorsabb értékelés és eredményhirdetés lehetőségét a papíralapú vizsgával szemben. Egy vizsgaközpont-vezető kiemelte a beépített digitális szótár használatának előnyeit. Volt olyan vizsgaközpont, ahol teremben nem, csak online vizsgáztatnak, míg mások mindkét lehetőséget ajánlották a jelentkezőknek. Megfogalmazták, hogy a járvány miatti veszélyhelyzet

megszűnése óta erősen lecsökkent az egyedi vizsgahelyszínen – online – vizsgázók száma, viszont stabilizálódni látszott az akkreditált teremben számítógépes vizsgázóké.

A vizsgázói populáció jellemzése kapcsán a vizsgaközpontok többsége szerint nyílt az olló: a fiatal és idősebb korosztály egyaránt választotta a számítógépes formátumot, tehát életkor tekintetében nem volt jelentős eltérés a számítógépes és papíralapú formátum között. Ugyanakkor szerintük sok fiatal választotta az online vizsgalehetőséget, bár kifejezetten korosztályos vizsgálatot nem végeztek még 2022-ig. Ennek lehetséges okaként említették a Covid idején bevezetett otthoni munkavégzés lehetőségét, melynek következtében az online munka kevésbé volt idegen sokak számára, mint korábban. Az online vizsga egyesek szerint a budapesti vizsgázók körében népszerűbb volt, mint vidéken. Felmerült az is, hogy nem volt valós lehetősége a vizsgázónak egy vizsgaidőszakon belül eldönteni, hogy melyik formátumot szeretné választani, mert egy vizsgaidőszakban csak egy adott formátumot ajánlottak fel a vizsgázóknak; ennek fő oka a szervezési nehézségekben rejlett.

A vizsgaközpont-vezetők kiemelték a számítógépes vizsgalehetőség pozitív fogadtatását a vizsgázók részéről, de hangsúlyozták, hogy sokkal több volt a papíralapú formátumot választó vizsgázó, az arány egyesek szerint 90% - 10% lehetett a számítógépes formátummal szemben. Számukra a számítógépes formátum előnyei a letisztultabb, olvashatóbb írás, az online szótár használatának lehetősége, és a számítógépes felület átláthatósága. Mivel minden vizsgaközpont gyűjtött visszajelzést a vizsgázóktól, véleményük szerint a vizsgázók leginkább az internet-megszakadástól, illetve a beszédértés és a beszédkézség vizsga számítógépes formájából adódó nehézségektől tartottak. Ugyanakkor, a vizsgaközpontok tapasztalatai szerint a gyakorlatban ezekkel nem volt jelentős probléma. Kiemelték, hogy a vizsgáztatók tartózkodóbbak voltak a számítógépes formátummal szemben, annak ellenére, hogy ebben a formában a vidékieket jobban be lehet vonni a vizsgáztatásba, gyorsabb az értékelési folyamat, és a dolgozatok kezelése is egyszerűbb. Hátránya azonban szerintük, hogy nehézséget okozhat az elő- és utómunkálatok technikai háttere, a határidők betartása és a javítási jelek alkalmazása az értékelői felületen.

A vizsgázók teljesítményében és sikerességi arányában a vizsgaközpontok szerint nem volt lényeges változás. Hangsúlyozták, hogy a vizsgákon a felkészültség számít, nem a vizsga formátuma. Tényező lehet a sikerességben véleményük szerint a választott vizsgaidőszak, például érettségi környékén felkészültebbek a vizsgázók, a vizsgázói populáció összetétele, hogy a budapesti iskolák oktatási színvonala magasabb lehet a vidékiekéénél, hogy a számítógépes formátumot választó vizsgázók valószínűleg alapvetően agilisebbek, nyitottabbak a papíralapú formátumot választóknál meglátásuk szerint, valamint hogy a kényelmes, otthoni környezetben tett vizsga lehetősége kevesebb stresszel járhat a vizsgázók számára. Egyetértettek abban, hogy nem a nyelvtudás szintje határozza meg, melyik formátumot választják a vizsgázók.

A vizsgaközpontok számítógépes formátumra vonatkozó jövőbeli tervei 2022-ben egybeváltak abban a tekintetben, hogy mindannyian úgy vélték, a piaci igények változásának nyomán követése nagyon fontos a továbbiakra nézve. Fejlesztéseket akkor terveztek, ha a vizsgázói létszámok emelkedése figyelhető meg. Mindannyian fontos-

nak tartották ugyanakkor, hogy mind a vizsgázói, mind a vizsgáztatói felület legyen még inkább felhasználóbarát a jövőben.

A második interjú adatgyűjtés első része arra irányult, hogy a vizsgaközpontok 2022-ben megfogalmazott és fent tárgyalt elképzeléseiből, terveiből mi valósult meg 2023 második felére, mi alakult másképp, miben látják ennek az okát és hogyan kezelték a vizsgaközpontok a változást. A vizsgaközpont-vezetők szerint 2023-ban is a papíralapú vizsga volt a legnépszerűbb a vizsgázók körében, a számítógépes vizsgák közül a vizsgateremben tett vizsga lehetőségét többen választották, mint az online, saját otthoni környezetben is lehető vizsgaformátumot. Bár az egyik vizsgaközpont az elmúlt két évben vezette be az online vizsgalehetőséget a vizsgatermi számítógépes lehetőség mellett, ez nem lett olyan népszerű, mint várták. A számítógépes vizsgatermek kapacitását azonban minden vizsgaidőszakban maximálisan kihasználták. Az egyik vizsgaközpont szerint jelentős stressz faktort jelentett a vizsgák és a javítás, eredményhirdetés technikai megvalósítása, például, hogy a vizsgafeladatsorok időben felkerüljenek a vizsgázói felületre és tudják tartani az előírt határidőket. A pandémia lecsengését követően főként ezen technikai okok miatt döntöttek úgy, hogy nem ajánlanak tovább számítógépes vizsgalehetőséget, hanem visszatérnek a papíralapú vizsgáztatásra.

Az elsődleges változás az elmúlt két évben a számítógépes vizsgafelület finomhangolásában történt a vizsgaközpontok szerint, ennek szükségességét az első interjúban is kiemelték. Amellett, hogy a vizsgázói felület felhasználóbarátabb és egyszerűbb lett, sokat fejlődött a platform adminisztrációs felülete, vagyis a vizsgázók munkájának felügyelete, a virtuális teremfelügyelet és egyéb szupport megvalósításának lehetősége. A fejlesztés három ütemben történt: először megteremtették az otthoni próbavizsga lehetőségét, melyhez még nincs szükség kamerára, majd a vizsgatermi számítógépes vizsgához az első kamerás megfigyelés lehetőségét kellett kialakítani, harmadik lépésként pedig az online vizsgáztatáshoz szükséges kétkamerás megfigyelő rendszer kiépítését, és a video-, és hangfelvétel lehetőségét kellett biztosítani. Egyes vizsgaközpontoknál már mindhárom lehetőség adott volt, mások a harmadik fázis megvalósítását a következő időszakra tervezték. A számítógépes felület mellett az egyik vizsgaközpont kiemelte egyéb irányú fejlesztéseit is, például a vizsgázók és tanáriak számára ajánlott online konzultáció lehetőségét, felkészítőcsomagok kialakítását, módszertani workshopok szervezését, vagy a szorosabb együttműködés kialakítását a partnerintézményekkel.

Az egyik válaszadó vizsgaközpont az első adatgyűjtést követő időszakban megszünt. Ennek okaként elsősorban a szaknyelvi vizsgákra vonatkozó jogszabályi változás okozta piaci változást említették. A szaknyelvi vizsgázók száma várhatóan drasztikusan lecsökken, így véleményük szerint nem érte meg a fenntartó számára a vizsgarendszer további akkreditálása és működtetése. A másik három vizsgaközpont megfogalmazta, hogy a korábbi elképzeléseikhez képest kevesebb vizsgázó számára vált vonzóvá a számítógépes és az online vizsgák lehetősége, bár ez a vizsgaközpontok és a vizsgázók számára is költségkímélőbb, hatékonyabb megoldás lehetne és szerették volna országosan szélesebb körben elterjeszteni. Újabb erőfeszítéseket tettek az elmúlt két évben a két számítógépes vizsgaformátum népszerűsítésére, ám a számítógépes vizsgát választók aránya a korábbi 10% helyett 8%-on látszott stabilizálódni 2023-

ban, amikor már nem volt külső kényszer, mint a pandémia vagy karantén. Egyéb befolyásoló tényező lehetett még véleményük szerint az is, hogy vizsgahelyek kevésbé voltak befogadóak a számítógépes vizsgáztatás iránt, tartottak attól, hogy ha bármilyen technikai probléma adódik, tudják-e megfelelően kezelni és rendelkezésre áll-e a szükséges informatikai személyzet a vizsgahelyen. Terveik között szerepelt még korábban a vizsgázói felület esztétikai fejlesztése is, de a vizsgált időszakban nem ez állt a fejlesztések fókuszában.

A közeli és távolabbi jövőt illetően a vizsgaközpont-vezetők a változást a következő években nem a számítógépes és papíralapú vizsgaformátum arányában látták, hanem a jogi szabályozás hatásaival hozták összefüggésbe. Véleményük szerint a diplomaszerezéshez kapcsolódó nyelvvizsga követelmények eltörlésére vonatkozó kormányzati intézkedések hatására átalakul majd a vizsgázói populáció összetétele, a jövőben inkább a középiszkolás korosztálya kell majd összpontosítani. Ennek okát elsősorban a felvételin kapható plusz pontokban látták, melyekről az egyetemek 2023-tól saját hatáskörben dönthetnek. Az egyetemista vizsgázói réteg véleményük szerint jelentősen csökkenni fog, átlagosan 20 százalékos visszaesésre számítanak ebben a populációban, ahogyan az összes vizsgázói létszám is nagy valószínűséggel csökkenni fog, melyet már 2023 őszén is élesen megtapasztaltak a vizsgaközpontok. A 2024-es felvételi eljárás eredményei alapján lesz véleményük szerint leghamarabb látható, mit jelent ez a középiskolák számára, hol és hány többlet pontot kaphatnak a nyelvvizsgáért a felvételizők. Ha a minimum ponthatár továbbra is marad, nincs értelme a nyelvvizsgáért kapható többletpontoknak, ami bizonyosan vizsgázószám csökkenést eredményez, de várhatóan jövő év április-májusában már jobban körvonalazódnak a tendenciák. Egyöntetűen megállapították, hogy a nyelvvizsgáztatásban a kép rendkívül homályos, nem látható előre, milyen mértékben és milyen tartósan esik ki az egyetemista korosztály az államilag elismert nyelvvizsgáztatásból, és nem megbecsülhető az sem, hogy a kiesés mikor és milyen módon fog kompenzálódni. Átláthatatlan egyelőre az is, az egyetemek saját hatáskörben milyen szaknyelvi oktatást és kimeneti szaknyelvi vizsgalehetőséget fognak nyújtani, illetve a felvételi eljárás során hogyan változik majd a következő években a többletpontok rendszere. A vizsgaközpontok ennek fényében igyekeznek folyamatosan nyomon követni a változásokat és ennek megfelelően alakítják ki a stratégiájukat.

A kutatásban megkérdezett vizsgaközpontok véleménye egységes abban, hogy a stabilitást jelentő központi szabályozás kivezetése nehezen tervezhető jövő és ismeretlen kihívások elé állítja az akkreditált nyelvvizsgáztatást. Az egyetemi autonómia kibővítése a többletpontok tekintetében egy kevésbé centralizált és egyben demokratikusabb működést eredményezett, ugyanakkor a felvételi követelmények dinamikus változása a jövőben is az állandó változás állapotában tarthatja a populációt – a piacot. A vizsgaközpont-vezetők válaszaiban megfigyelhető bizonytalanság, ötletszerűség és belső ellentmondás minden bizonnyal részben ebből a rendezetlenségből eredeztethető. Felismerik, hogy a nyelvvizsgázók zömét alkotó fiatalok egy digitális világba születtek és abban élnek, mégis úgy gondolják, a számítógépes vizsgáztatásnak nincs piaca. A közhiteles nyelvvizsga nyilvántartásnál látott kimutatások és tendenciák ellenére a számítógépes formátumot vizsgatermi körülmények között igyekeznek működtetni. Ugyanakkor a tantermi vizsgáztatás személyi és tárgyi feltételeinek a bizto-

sításában elvárják a vizsgahelyek tevékeny hozzájárulását annak ellenére, hogy ezek fő tevékenységi körüket tekintve művelődéssel és oktatással foglalkozó intézmények, tehát a vizsgáztatást csak kiegészítő tevékenységként folytatják. A vizsgaközpontok tanácsalanságát jelzi az is, hogy a jövő célpopulációjaként a középiskolás korosztályt nevezik meg, hiszen hosszú évek óta ez a korosztály képezi a legnépesebb korcsoportot. A nyelvvizsgakényszer eltörlésével kapcsolatosan a nyelvvizsgaközpontok egyhangúlag várják az egyetemisták vizsgázói létszámcsökkenését, bár nem ismert, hogy a visszaesés pontos mértékét mire alapozzák.

4. Összegzés

A közhiteles nyelvvizsga nyilvántartásból rendelkezésünkre bocsátott és a kutatás alapját képező 2018 és 2022 közötti időszak adatai alapján számszaki elemzésünkben megállapítottuk, hogy a közelmúlt nyelvpolitikai döntései – így a diplomamentő programok, a nyelvvizsga amnesztiák, és a felsőoktatási nyelvvizsgakényszer eltörlése – az akkreditált nyelvvizsgáztatás minden lényeges elemére hatással voltak. A tendenciákat röviden összegezve azt találtuk, hogy az egyre kevesebb akkreditált nyelvvizsgát egyre fiatalabb vizsgázók tették. A szaknyelvi vizsgák teret veszítettek, és egyes korábban népszerű vizsganyelvek – így a lovári és az eszperantó is – töredékükre zsugorodtak. A világjárvány kényszerintézkedései között létrejött számítógépes vizsgáztatás, illetve az egyedi vizsgahelyszínen történő (online) nyelvvizsgázás kielégítette a veszélyhelyzet igényeit, azonban nem tudta megtartani vonzerejét.

A nyelvvizsgaközpontok szempontjából értelmezve ezek az eredmények azt jelentik, hogy a piac jelentősen leszűkült, hiszen az egyetemista korosztály egyre kevésbé érdeklődik a nyelvvizsga iránt, ami elsősorban az egyetemeken intézményrendszerében működő szaknyelvi vagy a kislétszámú nyelvek vizsgáztatását végző vizsgaközpontokat hozza veszélyeztetett helyzetbe. A nyelvvizsga kimeneti követelmények közüli kiemelésével és a felsőoktatási felvételi többletpontok rendszerének képlékenységevel egy nehezen tervezhető jövőkép rajzolódik ki. Az akkreditált nyelvvizsgák teljes liberalizációja során kialakult pluralitás a csökkenő kereslethez igazodva várhatóan a kínálat szűkülését hozza magával.

IRODALOM

- Akkreditációs Kézikönyv (2023). Oktatási Hivatal, Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központ. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ak2023/word/Akkreditacios_Kezikonyv_2023.pdf
- Az első sikeres nyelvvizsga és az első emelt szintű idegen nyelvből tett érettségi vizsga díjához nyújtott támogatásról. Magyar Államkincstár. https://www.allamkincstar.gov.hu/egyeb-lakossagi-ugyek/Egyeb_juttatasok/az-elso-sikeres-nyelvvizsga-es-az-elso-emelt-szintu-idegen-nyelvbol-tett-erettsegi-vizsga-dijahoz-nyujtott-tamogatás
- Az oktatási jogok biztosának beszámolója 2018. évi tevékenységéről. Oktatási Jogok Biztosának Hivatala 2019, https://epa.oszk.hu/03500/03551/00019/pdf/EPA03551_ojb_2018.pdf
- Csizér, K., & Öveges, E. (2019). Idegennyelv-tanulási motivációs tényezők és a nyelvi vizsgák Magyarországon: összefüggések vizsgálata egy kérdőíves kutatás segítségével. *Modern Nyelvoktatás*, 25(3–4), 86–101. <https://ojs.elte.hu/modernnyelvok/article/view/1478/1257>

- Dávid, G. (2020). A human face to technology? Digital exams are coming. *Working Papers in Language Pedagogy*, 15, 1–13. <https://doi.org/10.61425/wplp.2020.15sp.1.13>
- Fekete, A., & Csépes, I. (2018). B2-es szintű nyelvvizsga bizonyítvány: útlevél a diplomás élethez, társadalmi mobilitáshoz. *Iskolakultúra*, 28(10-11), 13–24., <https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2018.10-11.13>
- Hol törölték el a kötelező nyelvvizsgát a diplomaszerezéshez? (2023. szeptember 05.) https://eduline.hu/felsooktatas/20230830_Hol_toroltek_el_a_kotelezo_nyelvvizsgat_a_diplomaszerzeshez
- Immigration and citizenship (n.a.) Australian Government, Department of Home Affairs. <https://immi.homeaffairs.gov.au/help-support/meeting-our-requirements/english-language/proficient-english>
- Így változnak a pontszámítás szabályai 2024-től, (2022. november 04.) https://www.felvi.hu/felveteli/pontszamitas/felveteli_valtozasok_2024
- Kiszely, Z. (2022). Államilag elismert nyelvvizsgák tudományos feldolgozottsága magyarországi alkalmazott nyelvészeti és pedagógiai szakfolyóiratokban, *Iskolakultúra*, 32(12), 22–40., <https://doi.org/10.14232/iskkult.2022.12.22>
- Nikolov, M. (2011). Az idegennyelv tanulás és a nyelvtudás. *Magyar Tudomány*, 172(9), pp. 1048–1057. http://epa.niif.hu/00600/00691/00093/pdf/mtud_2011_09_1048-1057.pdf
- Nyelvtudásmérők. A Nyelvtudásmérők Egyesülete állásfoglalása az államilag elismert nyelvvizsgáztatás jövőjéről. <http://www.nyelvtudasmerok.hu/2022/09/26/a-nyelvtudasmerok-egyesulete-allasfoglalasa-az-allamilag-elismert-nyelvvizsgaztatas-jovojerol-2/>
- Rozgonyi Zoltán: „Az egyetemek elkezdtek helyre tenni azt, amit az állami szabályozás az elmúlt évtizedekben összekuszált”. (2023, szeptember 27). *eduline*. https://eduline.hu/nyelvtanulas/20230926_Nyelvvizsga_nyelvtanulas_erttsegi_pontszamok

Kormányrendeletek:

- 137/2008. (V. 16.) Kormányrendelet az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról a külföldön kiállított, idegennyelvtudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2008-137-20-22>
- 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200423.kor>
- 503/2017. (XII. 29.) Kormányrendelet az első sikeres nyelvvizsga és az első emelt szintű idegen nyelvből tett érettségi vizsga díjához nyújtott támogatásról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700503.kor>
- 101/2020. (IV. 10.) Kormányrendelet a veszélyhelyzet során teendő egyes, a felsőoktatási intézményeket és a hallgatókat érintő intézkedésekről. <https://njt.hu/jogszabaly/2020-101-20-22>
- 143/2021. (III.27.) Kormányrendelet a védelmi intézkedések meghosszabbításáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2021-143-20-22>
- 144/2021. (III.27.) Kormányrendelet a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának első fokozatáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2021-144-20-22>
- 339/2022. (IX. 7.) Kormányrendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII.29.) Kormányrendelet módosításáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2022-339-20-22>
2022. évi LIX. törvény egyes felsőoktatással, szakképzéssel és felnőttképzéssel összefüggő törvények módosításáról. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2200059.TV>

New trends in state-accredited foreign language examinations between 2018 and 2023

Due to the significant changes in the system of Hungarian state accredited foreign language examinations in the past five years, this study aims to overview the impact of recent language policy

and legislation in 2022, as well as to explore the role of computer-based examinations. Our research questions focus on the tendencies characterizing the system of state-accredited foreign language examinations in Hungary in the period 2018 to 2023, how accredited language test providers perceive the changes and what strategies they plan to follow to accommodate them. The participants in the study were candidates taking foreign language examinations in this period, as well as examiners and representatives of test-providers in Hungary. Data collection involved the database provided by the Hungarian Foreign Language Accreditation Centre of the Educational Authority, as well as two consecutive semi-structured interviews conducted in 2022 and 2023. The findings presage an indistinct future for state-accredited foreign language examinations where the focus is shifted to the 14-18-year-old target age group rather than university students.

Keywords: foreign language examination, state accreditation, trends, age-related examinations

Mellékletek

Az első félig-strukturált interjú kérdései:

1. Miért választotta a vizsgaközpont a számítógépes formátumot?
2. Mekkora szerepe volt az egyedi vizsgahelyszínen lebonyolított vizsgáztatás lehetőségének?
3. Miben térnek el a vizsgatermi és az egyedi vizsgahelyszínt választó vizsgázók?
4. Hogyan értékeli a vizsgázók a számítógépes vizsgaformátumot?
5. Hogyan értékeli a vizsgáztatók a számítógépes vizsgaformátumot?
6. Milyen változásokat figyelt meg a vizsgaközpont az egyedi vizsgahelyszínen lebonyolított vizsgaformátum bevezetése óta a vizsgázók teljesítményében és a sikerességi arányban?
7. Mi lehet ezeknek a változásoknak a kiváltó oka?
8. Milyen irányban tervezik a számítógépes vizsgaformátum továbbfejlesztését?
9. Milyen egyéb észrevétele van a kutatási kérdéssel kapcsolatban?

A második félig strukturált interjú kérdései:

1. Az első interjú során megfogalmazott elképzeléseikből/terveikből mi valósult meg az elmúlt két évben? - Miért? Mivel indokolják? Hogyan kezelték/kezelik a változást?
2. Az első interjú során megfogalmazott elképzeléseikből/terveikből mi nem valósult meg az elmúlt két évben? - Miért? Mivel indokolják ezeket? Mi alakult másképp?
3. Milyen változásokkal számolnak a közeli és távoli jövőben?
4. Ezekkel kapcsolatban milyen stratégiát terveznek követni?